

แนวคิดเกี่ยวกับการกำเนิดรัฐธรรมนูญสมัยกรีกโบราณ

Concepts of the Origin of the Ancient Greek Constitution

ศิริวดี วิวิธคุณากร, สุขสมัย สุทธิบัติ, และ ทวีพฤทธ์ ศิริศักดิ์บรรจง

Sirivadee Wiwithkhunakorn, Suksami Sotthibodee, and Taveeprat Sirikanbanjang

หลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Doctor of Laws Program, Doctor of Philosophy Program in Social Sciences,

Ramkhamhaeng University

E-mail : sirivadee.w@nrnu.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0842-7709>

E-mail : nrnulocal765@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3148-8283>

Corresponding author e-mail : siri007us@yahoo.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1108-8098>

Received 28/11/2022

Revised 30/11/2022

Accepted 30/11/2022

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญมีประวัติมายาวนาน แต่ที่ชัดเจนและมีหลักฐานคือรัฐธรรมนูญในประเทศอังกฤษ สมัยพระเจ้าจอห์น ซึ่งเป็นกษัตริย์ที่โหดร้าย และใช้อำนาจอย่างไม่มีขอบเขต ในวันที่ 15 มิถุนายน ค.ศ. 1215 ขุนนางและพระราชาคณะจำนวน 25 คน ได้บังคับให้พระเจ้าจอห์นลงนามในเอกสารที่เรียกว่า "มหาบัตร" (The Great Charter, Magna Carta) ซึ่งเป็นสัญญาระหว่างพระมหากษัตริย์กับขุนนางและพระ โดยในมหาบัตรได้กำหนด ถึงองค์การ และอำนาจของสภาใหญ่ (Magnum Concilium) และกำหนดว่าพระมหากษัตริย์จะเก็บภาษีบางอย่างตามที่กำหนดไว้โดยมิได้รับความเห็นชอบจากสภาใหญ่มิได้ จะจับกุมคุมขังบุคคลใดก็ได้ก็ต่อเมื่อ มีคำพิพากษาที่ชอบด้วยกฎหมาย มหาบัตรนี้ นักกฎหมายบางท่านเห็นว่า เป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับแรกของโลก ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติการปกครองในยุคโบราณ เป็นต้นว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสมัยกรีก ซึ่งเน้นความเสมอภาคจนมีการคิดค้นกลไกในการตรวจสอบบุคคลที่จะเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารบ้านเมือง ทั้งก่อนเข้ารับตำแหน่งและภายหลังจากที่ได้พ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าแปลกใจว่าสังคมยุคโบราณ ยังมองเห็นความสำคัญของสิ่งเหล่านี้และสามารถสร้างกลไกขึ้นมารองรับได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้จำแนกการปกครองที่มีรัฐธรรมนูญออกเป็นยุคต่างๆ 4 ยุค ได้แก่ รัฐธรรมนูญประเพณีนครรัฐสปาร์ตา รัฐธรรมนูญประเพณีของนครรัฐเอเธนส์ รัฐธรรมนูญประเพณีของดราคอน รัฐธรรมนูญประเพณีของโซลอน ผลการศึกษาพบว่า แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ทฤษฎีอำนาจอธิปไตย (Sovereignty Theory) อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) หมายถึง อำนาจอสูงสุดในการปกครองรัฐ ดังนั้น สิ่งอื่นใดจะมีอำนาจยิ่งกว่า หรือขัดต่ออำนาจอธิปไตยหาได้ไม่ อำนาจอธิปไตยย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละระบอบการปกครอง เช่น ในระบอบประชาธิปไตย อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าวคือ ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศ ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

อำนาจอธิปไตยเป็นของพระมหากษัตริย์ คือกษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ เป็นต้น อนึ่ง อำนาจอธิปไตยนี้ นับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของความเป็นรัฐเพราะการที่จะเป็นรัฐได้นั้นนอกจากจะต้องประกอบด้วย อาณาเขต ประชากรและรัฐบาลแล้วย่อมต้องมีอำนาจอธิปไตยด้วย กล่าวคือประเทศนั้นต้องเป็นประเทศที่สามารถมีอำนาจสูงสุด (อำนาจอธิปไตย) ในการปกครองตนเองจึงจะสามารถเรียกว่า “รัฐ” ได้

คำสำคัญ : แนวคิด; การกำเนิดรัฐธรรมนูญ; กรีกโบราณ

Abstract

The constitution has a long history But there is clear evidence in England. King John's era which is a cruel king, uses their power without boundaries. On June 15, 1215, 25 nobles and prelates forced King John to sign a document known as The Great Charter, Magna Carta which is a contract between the king and the nobles and monks In the Great Card, the organization and powers of the Great Council (Magnum Concilium) were determined and the King would collect certain taxes as specified. without the approval of the Grand Council, A person can be arrested and detained only when There is a lawful verdict on this Mahabat. Some lawyers see that It was the first constitutional law. Thus, this paper aimed to study the history of government in ancient times such as the Government in the Greek democracy which emphasizes equality until a mechanism has been invented to verify the person who will serve in the administration of the country both before taking office and after leaving office which is surprising that the ancient society also saw the importance of these things and was able to create a mechanism to support them effectively By dividing the constitutional government into 4 different eras, including the Spartan City-State Tradition Constitution Traditional Constitution of the City-State of Athens Dragon's Tradition Constitution Solon's Tradition Constitution. The finding found that the theory and concept related to the acquisition of senators is Sovereignty Theory. or against sovereignty cannot be found Sovereignty is inevitably different for each regime, such as in a democracy. Sovereignty belongs to the people That is, the people are the supreme authority in governing the country. in an absolute monarchy, The sovereign power belongs to the monarch. is that the king is the highest authority in governing the country, etc. Incidentally, this sovereignty is the most important element of being a state because being a state is outside From having to consist of territory, population, and government, there must also be sovereignty. That is to say, that country must be a country that can have supreme power. (Sovereignty) in self-government can therefore be called a "state".

Keywords: Concept; Birth of the Constitution; Ancient Greek

บทนำ

รัฐธรรมนูญนั้นมีความสำคัญต่อประชาชนเป็นอย่างมากไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบัน เพราะว่ารัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่มีไว้เพื่อรับรองสิทธิเสรีภาพ ผลประโยชน์ของประชาชนและเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ผลประโยชน์ของประชาชนด้วย นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญยังกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง ซึ่งเป็นหลักประกันไม่ให้ผู้ปกครองล่วงละเมิดในสิทธิอันชอบธรรมของประชาชน รัฐธรรมนูญยังเป็นเครื่องกำหนดทิศทางการดำเนินการบริหารประเทศของรัฐบาล ซึ่งจะทำให้รัฐบาลสามารถที่จะดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้เพื่อสนองความต้องการของประชาชน

ในสมัยโบราณ นครรัฐหรือรัฐที่เป็นชุมชนขนาดเล็ก (Polis) ประกอบด้วยชุมชนเมืองและชุมชนชนบทที่อยู่รอบๆ นครรัฐ ลักษณะเด่นของนครรัฐคือ ความเป็นตัวของตัวเองในทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกสามารถอยู่ได้ด้วยตัวเองในทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังมีพิธีกรรมประจำท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมทางศาสนาร่วมกัน ความสัมพันธ์ในทางกฎหมายระหว่างประเทศระหว่างนครรัฐจะอาศัยข้อตกลงสันติภาพ หรือสัญญาสัมพันธไมตรีระหว่างกันเป็นเกณฑ์ โดยเรียกชื่อนครรัฐตามกลุ่มคนที่รวมกันเป็นชุมชนเป็นที่เชื่อกันว่านครรัฐอยู่ภายใต้การปกป้องของเทพเจ้าและอยู่ภายใต้กฎหมายที่เทพเจ้าบัญญัติไว้ (วรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2538: 51)

ระบอบราชาธิปไตย (Monarchy : 2,000-800 ปีก่อนคริสตกาล) คือระบอบการปกครองที่มีกษัตริย์เป็นผู้ปกครองสูงสุด ถือได้ว่าเป็นระบอบการปกครองแบบแรก และมีความเก่าแก่มากที่สุดของอารยธรรมกรีก รวมไปถึงในประวัติศาสตร์โลก ซึ่งในช่วงนั้น แต่ละนครรัฐของกรีก (โพลิส Polis) ก็ล้วนปกครองแบบราชาธิปไตยทั้งสิ้น โดยคำว่า "Monarchy" มีที่มาจากคำว่า "Monos" ที่แปลว่า หนึ่ง กับ "Arkhein" ที่แปลว่า ปกครอง ดังนั้นคำว่า "Monarchy" จึงมีความหมายตรง ๆ ว่า การปกครองโดยคน ๆ เดียว

ในระบอบราชาธิปไตย กษัตริย์จะเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองแต่เพียงผู้เดียว กษัตริย์มีหน้าที่หลายอย่าง อาทิ การออกและบัญญัติกฎหมาย ,พิพากษาในคดีความต่าง ๆ และเป็นผู้นำในทางศาสนาและพิธีกรรม นอกจากนี้กษัตริย์ยังสามารถถ่ายทอดตำแหน่งผ่านทางสายเลือดจากรุ่นสู่รุ่น จนกระทั่งในช่วง 800 ปีก่อนคริสตกาล อำนาจของกษัตริย์ก็เริ่มเสื่อมถอย ก่อนที่จะตกไปอยู่กับกลุ่มขุนนางและพวกชนชั้นสูง หรือที่เรียกว่า "พวกอภิสิทธิ์ชน" (Aristocrat) จนนำไปสู่ระบอบการปกครองแบบใหม่ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการกำเนิดรัฐธรรมนูญยุคสมัยกรีกโบราณ ซึ่งขอขยายสาระของการนำเสนอแบ่งออกเป็น 4 ยุค ดังนี้

รัฐธรรมนูญประเพณีนครรัฐสปาร์ตา

ในยุคแรกรูปแบบการปกครองจะมีการรับช่วงมาจากฝ่ายที่ถูกยึดครอง กล่าวคือ การปกครองภายใต้ระบอบกษัตริย์ พระมหากษัตริย์จะเป็นผู้ที่มีอำนาจอันไม่จำกัด ซึ่งเป็นอำนาจที่ได้รับมอบหมายมาจากเทพเจ้า Zeus หลังจากที่มีการยึดครองแผ่นดินโดยชนเผ่าชาวกรีกเสร็จสิ้นลง ความจำเป็นที่กษัตริย์จะต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดโดยเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียวก็เริ่มหมดไป แต่ในบางนครรัฐยังมีการใช้การปกครองในระบบกษัตริย์อยู่ต่อไปแต่อำนาจของกษัตริย์จะถูกจำกัดลง ในบางพื้นที่กษัตริย์ถูกพวกขุนนางยึดอำนาจไป เนื่องจากพวกขุน

นางจะมีที่ดินในครอบครองมากและมีกำลังคนมากตามไปด้วย เมื่อยึดอำนาจมาได้แล้วก็จัดการปกครองแบบอภิชนาธิปไตย (Aristocracy) ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการปกครองโดยชั้นที่ถือครองที่ดินที่มีขนาดใหญ่และในขณะเดียวกันก็จะเป็นนักรบด้วย ชีวิตประจำวันของผู้ปกครองเหล่านี้ก็คือ การจำลองการยุทธ์ การแข่งรถเทียมม้า การล่าสัตว์และการแสวงหาความบันเทิงอื่นๆ แต่งานหลักเห็นจะได้แก่การเพราะเลี้ยงม้าพันธุ์ดี ซึ่งเป็นสัตว์พาหนะมีความจำเป็นทั้งในยามสงครามและยามสงบ (สุกิจ ชัยมุสิก, 2554: 43) นอกจากนี้แล้วในบางพื้นที่ก็เริ่มมีการปกครองแบบคณาธิปไตย (Oligarchy) หรือการปกครองของคนกลุ่มน้อยซึ่งมีอำนาจปกครองเหนือคนกลุ่มใหญ่ ซึ่งได้แก่ เสรีชน กึ่งเสรีชน และพวกทาส โดยคนกลุ่มใหญ่เหล่านี้จะมีฐานะยากจน

รัฐธรรมนูญประเพณีของนครรัฐเอเธนส์

นครรัฐเอเธนส์มีวิวัฒนาการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือเป็นแหล่งกำหนดของแนวความคิดประชาธิปไตย ที่มีลักษณะโดดเด่น และเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาการในยุคสมัยใหม่ นครรัฐเอเธนส์มีพลเมืองส่วนมากเป็นเชื้อสายเดียวกัน บนพื้นที่ประมาณ 2550 ตารางกิโลเมตร บนคาบสมุทร Attica เดิมมีการปกครองในระบบกษัตริย์ ขุนนางอยู่ภายใต้อำนาจของกษัตริย์ ภายหลังได้มีการอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเอเธนส์ พวกขุนนางจึงมีภูมิลำเนาอยู่ในเมือง ต่อมาได้มีการลดอำนาจของกษัตริย์ลง ในที่สุดปีที่ 683 ก่อนคริสตกาลได้มีการนำเอาระบบการปกครองโดยคณะข้าราชการเข้ามาใช้แทนระบอบกษัตริย์ โดยข้าราชการระดับสูงหรือที่เรียกว่า รัฐมนตรี จะได้รับการแต่งตั้งให้เข้ามารับผิดชอบในสายงานใดสายงานหนึ่ง เป็นระยะเวลาหนึ่งปี โดยสายงานต่างๆ ก็จะแบ่งเป็นสายงานเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนา สายงานเกี่ยวกับกิจการนครบาล และสายงานเกี่ยวกับการดูแลกิจการกองทัพ

รัฐธรรมนูญประเพณีของดราคอน

ในราวปีที่ 624 ก่อนคริสตกาล ได้มีการออกกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาที่ได้กลายมาเป็นวิกฤตการณ์ของบ้านเมือง กล่าวคือ ปัญหาหนี้สินของชาวไร่ชาวนา มีการปรับปรุงกฎหมายอาญา โดยมีการลงโทษอย่างรุนแรง แม้สำหรับกรณีความผิดเล็กน้อยในสมัยของดราคอน ทั้งมีการเพิ่มตำแหน่งรัฐมนตรีอีก 6 ตำแหน่ง นอกจากนี้ได้ยกเลิกการล้างแค้นระหว่างกันเอง เพื่อความสงบสุขในสังคม แต่ยังมีปัญหาในทางสังคมที่ยังคงมีความรุนแรง อันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ยากจนนั่นเอง แต่กลุ่มชนชนกลางในสมัยนั้น กล่าวคือ บรรดาพ่อค้าที่ได้รับประโยชน์จากการขยายตัวในทางการค้าระหว่างประเทศ ทำให้คนเหล่านี้มีฐานะในทางเศรษฐกิจดีขึ้น และได้กลายมาเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินที่สำคัญของพวกขุนนาง

รัฐธรรมนูญประเพณีของโซลอน

ในปีที่ 594 ก่อนคริสตกาล โซลอน (Solon) ในฐานะรัฐมนตรียุคได้รับมอบอำนาจเต็ม ได้รับแต่งตั้งให้เป็น “ผู้ประสานร้อยร้าว” โซลอนได้อธิบายแนวทางการทำงานของตนเพื่อให้บรรลุภารกิจในรูปแบบของกวีนิพนธ์ อันเป็นรูปแบบในการสื่อความหมายเพียงวิธีเดียวในยุคสมัยนั้น โดยมีเอกสารที่เป็นผลงานของโซลอนที่ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้ 1) การปลดปล่อยชาวไร่นาจากภาระหนี้สิน 2) การจำกัดอำนาจของขุนนาง 3) การปฏิรูประบบเงินตรา 4) การประกันสิทธิแก่ประชาชน

สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน โซลอนได้ให้หลักประกันแก่ประชาชนให้สามารถใช้สิทธิฟ้องร้องข้าราชการของรัฐได้เสมอ (ปรีดี เกษมทรัพย์, 2539: 96)

1. แนวความคิดพื้นฐานสำหรับกฎหมายในยุคของโซลอน

1.1 แนวความคิดพื้นฐานสำหรับกฎหมายในยุคของโซลอน คือการปลดแอกพลเมือง กล่าวคือพลเมืองจะไม่ถูกปฏิบัติจากรัฐโดยแยกแยะตามชาติกำเนิดอีกต่อไป แต่จะถือว่าพลเมืองทุกคนล้วนเป็นส่วนหนึ่งของรัฐทั้งสิ้น

1.2 กฎหมายย่อมต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยส่งเสริมการค้าและการผลิต ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจคือพื้นฐานที่สำคัญของสังคม

2. รัฐธรรมนูญในยุคสมัยของโซลอน

ตามโครงสร้างการปกครองของยุคสมัยกรุงเอเธนส์ ก่อนที่จะถึงรัฐธรรมนูญยุคสมัยโซลอนนั้น จะมีการแบ่งกลุ่มพลเมืองตามขนาดของการถือครองที่ดิน และขนาดของรายได้ออกเป็นสี่ชนชั้น กล่าวคือ ชนชั้นล่างสุดคือ พลเมืองที่มีทรัพย์สินน้อยหรือไม่มีเลย ชนชั้นที่สามเป็นพวกชาวนาที่มีฐานะ ซึ่งต้องมีผลผลิตข้าวสาลีปีละไม่น้อยกว่า 200 ถัง ชนชั้นที่สองเป็นพวกอควินซึ่งมีผลผลิตไม่น้อยกว่าปีละ 300 ถัง และชนชั้นที่หนึ่งคือ พวกขุนนางซึ่งมีผลผลิตปีละไม่น้อยกว่า 500 ถัง โดยพลเมืองทุกคนที่อยู่ในวัยที่อาจถูกเกณฑ์ไปเป็นทหารได้ก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองได้ (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2539: 87) นับได้ว่าเป็นการแผ้วถางทางครั้งสำคัญไปสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยที่ประชุมของพลเมือง (Ekklesia) หรือสภาประชาชนนี้จะเลือกรัฐมนตรีและขุนคลังจากสมาชิกในชนชั้นที่หนึ่งและเลือกสมาชิกสภาที่ร้อยจากสมาชิกของชนชั้นสูงสามชนชั้นแรก

แต่ตามรัฐธรรมนูญในสมัยของโซลอนนั้น ยกเลิกการผูกขาดอำนาจของพวกขุนนางโดยรัฐมนตรีและขุนคลังไม่จำเป็นต้องมีที่มาจากชนชั้นสูงอีกต่อไป นอกจากนี้แล้วที่ประชุมของพลเมือง (Ekklesia) นี้ ยังทำหน้าที่เป็นศาลประชาชน (Heliaia) ตัดสินข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการเหล่านี้ สำหรับสภาขุนนาง (Areopag) ซึ่งเดิมเป็นของชนชั้นขุนนางเท่านั้น ก็ถูกเปลี่ยนแปลงเสียใหม่ให้เป็นที่ประชุมของเหล่าผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี

3. รัฐธรรมนูญในยุคเผด็จการ

ขุนนางที่ชื่อว่า Pristratos ได้รวบรวมอำนาจขึ้นเป็นผู้เผด็จการ หลังจากที่เกิดความขัดแย้งกันทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่างๆ ในยุคของโซลอน เมื่อ Pristratos ได้รวบรวมอำนาจแล้วยังคงให้รัฐธรรมนูญคงอยู่ต่อไป เพียงแต่ได้มีการบรรจุคนของตนลงไปยังตำแหน่งสำคัญๆ และดำเนินนโยบายที่เป็นการเอาใจทุกฝ่าย โดยมีการแบ่งที่ดินให้แก่ชาวนา นอกจากนี้แล้ว Pristratos ยังดำเนินการเพื่อเป็นการบูชาเทพเจ้าที่เหล่าขุนนางเคารพนับถือ โดยการสร้างวิหารสำหรับเทพเจ้า Zeus ที่เอเธนส์ วิหารสำหรับเทพเจ้า Apollo ที่ Delphi และวิหารสำหรับเทพี Athena ที่ Akropolis และจัดให้ทีมงานฉลองสำหรับชาวเอเธนส์ เพื่อสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันให้เกิดขึ้น ครั้นมาถึงสมัยทายาทของ Pristratos ปรากฏว่ามีการแย่งชิงอำนาจกันเองโดยมีกษัตริย์แห่งสปาร์ตาเข้ามาแทรกแซง จนทายาทของ Pristratos ต้องลี้ภัยไปอยู่เปอร์เซีย แต่ในที่สุดบุคคลที่กษัตริย์แห่งสปาร์ตาสนับสนุนก็ไม่อาจขึ้นมามีอำนาจได้เนื่องจากพลเมืองชาวเอเธนส์ส่วนใหญ่สนับสนุน Cleisthenes

4. รัฐธรรมนูญในยุคสมัยไคลส์เธเนส

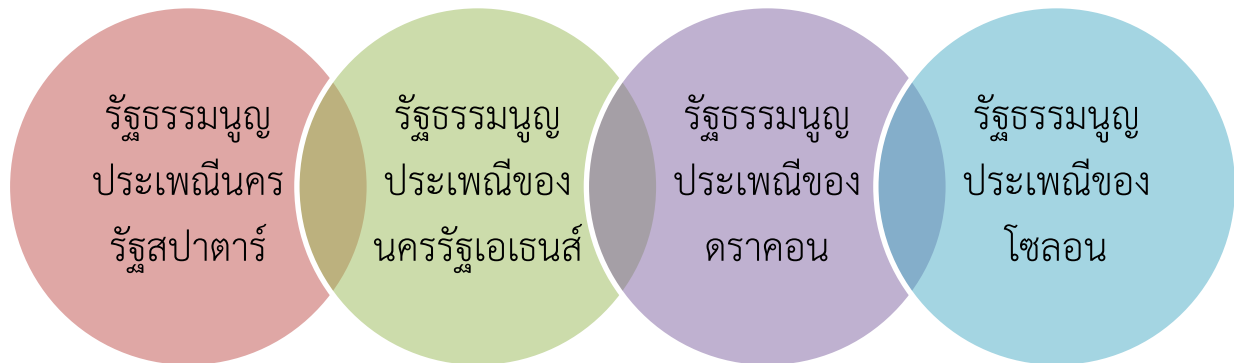
เมื่อได้ขึ้นมามีอำนาจแล้ว ไคลส์เธเนส (Cleisthenes) ได้ดำเนินการปฏิรูปการปกครองเสียใหม่ ราวปี 507 ก่อนคริสตกาล ตามหลักที่ว่าพลเมืองทุกคนต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน (Isonomie) โดยการยกเลิกการแบ่งกลุ่มพลเมืองแบบเดิม โดยแบ่งคาบสมุทร Attika ออกเป็นสามส่วน (อมร รักษาสัตย์และคณะ, 2539: 20) กล่าวคือ ส่วนของเมือง (นครเอเธนส์) ส่วนของชนบท และส่วนของชายฝั่งทะเล แต่ละส่วนยังมีการซอยย่อยออกเป็นส่วนย่อยอีก 10 ส่วนย่อย (Trittyes) แต่ละส่วนของส่วนทั้งสามจะมารวมกันเป็นเผ่า (Phyle) รวมทั้งสิ้น 10 เผ่า นับได้ว่าเป็นการลบล้างโครงสร้างความสัมพันธ์แบบเดิม ๆ แล้วสร้างให้แต่ละเผ่าใหม่มีความเชื่อใหม่ๆ และมีวีรบุรุษของตนเองขึ้นมา ในแต่ละส่วนย่อยยังมีการแบ่งพื้นที่ออกเป็น หมู่บ้าน (Demen) ต่างๆ โดยมีผู้ใหญ่บ้าน (Demarchen) ทำหน้าที่ขึ้นทะเบียนลูกบ้าน เพื่อไว้รับกับสภาใหม่ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจากแต่ละเผ่าเป็นจำนวนเผ่าละ 50 คน รวมเป็นจำนวนสมาชิกทั้งสิ้น 500 คน และผลพลอยได้จากโครงสร้างใหม่นี้ก็คือ ทำให้นครรัฐเอเธนส์มีกองทัพที่ใหญ่ขึ้น เนื่องจากแต่ละเผ่าก็จะมีทหารประมาณ 1 กองพล รวมทั้งสิ้นก็จะเป็น 10 กองพล

5. รัฐธรรมนูญในยุคสมัย Ephialtes และ Pericles

หลังจากการปกครองในยุคของ ไคลส์เธเนส (Cleisthenes) ปรากฏว่ามีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งในส่วนของการลุกฮือของประชาชนจนนำมาสู่การปราบปราม และการที่ผู้ปกครองรวบรวมอำนาจจนเป็นเผด็จการ รวมทั้งสงครามกับเปอร์เซียและสปาร์ตา และชัยชนะจากการสู้รบกับเปอร์เซียนี้เองที่ส่งเสริมให้ชนชั้นต่ำ ซึ่งไร้สมบัติแห่งนครเอเธนส์เริ่มมีความมั่นใจในตนเอง และในที่สุดภายใต้การนำของ Ephialtes และ Pericles ก็สามารถนำการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาสู่ชาวเอเธนส์ เมื่อสามารถจำกัดอำนาจที่เหลื่ออยู่ของสภาขุนนาง (Areopag) ลงได้ในปี 462 ก่อนคริสตกาล จึงสามารถกลับมาใช้องค์กรต่างๆ ที่มีขึ้นตั้งแต่สมัย (Cleisthenes) ได้อย่างเต็มศักยภาพ (นรพัชร เสาธงทอง, 2559: 54)

สภาประชาชน (Ekklesia) ประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งก็คือ พลเมืองทุกคนที่เป็นเพศชาย และบรรลุนิติภาวะแล้ว สมาชิกทุกคนจะมีสิทธิในการพูด สิทธิในการเสนอญัตติและมีสิทธิการลงคะแนนทั้งยังมีการกำหนดด้วยว่า จะต้องจัดให้มีการประชุมสภาประชาชนอย่างน้อยปีละ 40 ครั้ง ในการประชุมได้กำหนดจำนวนสมาชิกไว้ 6,000 คน เป็นองค์ประชุมสำหรับกรณีที่มีการพิจารณาเรื่องสำคัญๆ เป็นต้นว่า ทำหน้าที่เป็นศาล หรือพิจารณาเกี่ยวกับการปลดหนี้ให้กับผู้ที่เป็นหนี้กับฝ่ายรัฐ การตรากฎหมายเฉพาะด้าน และการให้สิทธิความเป็นพลเมืองแก่บุคคล นอกจากนี้แล้วพลเมืองยังทำหน้าที่เป็นตุลาการ โดยมีการจับสลากกันในระหว่างพลเมืองที่มีอายุเกิน 30 ปี ขึ้นมาเป็นจำนวน 6,000 คน โดยทั้งหมดจะทำหน้าที่ร่วมกันเป็นศาลประชาชน (Heliaia) นอกจากนี้ (Clade Leolerq, 1996: 277) ยังมีการแบ่งออกเป็นศาลย่อย ๆ ทำหน้าที่พิจารณาคดีทางด้านต่างๆ โดยมีจำนวนตุลาการในแต่ละศาลตั้งแต่ 201 คน ถึง 1,501 คน ต่อมาจึงมีการให้ค่าตอบแทนในรูปของเบี้ยประชุมสำหรับการทำหน้าที่เป็นตุลาการด้วย ในส่วนของสภา 500 นั้น จะมีการจับสลากจากพลเมืองทั้งหมด กล่าวคือ มาจากแต่ละเผ่า (Phyle) เผ่าละ 50 คน และแต่ละเผ่าจะเข้ารับหน้าที่เป็นสภาบริหาร (Prytanie) เผ่าละหนึ่งในสิบของปี สภาบริหารนี้จะทำหน้าที่ตัดสินใจในกรณีต่างๆ ที่ไม่ต้องขึ้นสู่สภาประชาชน ทั้งยังทำหน้าที่พิจารณากลับกรองญัตติต่างๆ ก่อนที่จะยื่นเข้าสู่การพิจารณาของสภาประชาชนอีกด้วย ในราวกลางศตวรรษที่ 5 ก่อนคริสตกาลได้มีการจ่ายค่าตอบแทนในรูปของเบี้ยประชุม สำหรับสมาชิกสภาบริหารที่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้โอกาสแก่พลเมืองแต่ละคนให้สามารถอุทิศเวลาเพื่องานนี้ได้ โดยสมาชิกของสภานี้ต้องมีอายุ 30 ปี ขึ้นไปและสามารถดำรงตำแหน่งได้เพียงสองสมัย สำหรับข้าราชการอื่นๆ ในทาง การบริหารและการปกครองก็ล้วนมาจากการจับสลาก และสามารถดำรงตำแหน่งได้เป็นเวลา 1 ปี แต่จะดำรงตำแหน่งหลายตำแหน่งในขณะเดียวกันไม่ได้ แต่ตำแหน่งเสนาธิการทหาร (Strategen) 10 ตำแหน่ง ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการกองพลต่างๆ จะได้รับการแต่งตั้งโดยสภาประชาชน (Ekklesia) และโดยเหตุที่รัฐมนตรีมาจากการจับสลาก แต่เสนาธิการทหารมาจากการแต่งตั้ง และการที่สภาประชาชนสามารถแต่งตั้งบุคคลเดิมให้ดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารได้โดยไม่จำกัดว่าบุคคลนั้นจะได้ดำรงตำแหน่งมาแล้วกี่ครั้ง ทำให้บุคคลบางคนสามารถมีบทบาทโดดเด่นจนกลายเป็นศูนย์อำนาจทางการเมืองได้ ดังเช่น กรณีของ Pericles ซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นหนึ่งในสิบเสนาธิการทหารทุกปี การที่กำหนดให้ผู้ที่จะเข้าดำรงตำแหน่งเสนาธิการทหารต้องได้รับการแต่งตั้งจากสภาประชาชน เนื่องจากต้องการให้ผู้ที่มีความสามารถจริงๆ ทางด้านนี้เท่านั้นเข้ามาดำรงตำแหน่งเช่นเดียวกับตำแหน่งขุนคลัง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของรัฐซึ่งจะได้รับการแต่งตั้งจากสภาประชาชนเช่นเดียวกัน และได้รับค่าตอบแทนสูงด้วย เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบนั่นเอง ในขณะที่รัฐมนตรีอื่นๆ มาจากการจับสลาก การดำรงตำแหน่งต่างๆ จะมีการกำหนดเป็นข้อบังคับสำหรับการปฏิบัติหน้าที่อย่างละเอียด เพื่อให้ทุกคนสามารถทำหน้าที่ได้โดยไม่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ มาก่อน แต่ผู้ที่จะเข้าดำรงตำแหน่งได้จะต้องผ่านการตรวจสอบว่าเป็นพลเมืองของเอเธนส์จริง (Dokimasia) และเมื่อเข้าดำรงตำแหน่งแล้ว ผู้นั้นก็มีหน้าที่ที่จะต้องรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่ (Euthynai) อย่างละเอียด เพื่อการตรวจสอบต่อไป (Rene David, 2538: 52)

จึงพอสรุปได้ว่า หลักประกันที่สำคัญสำหรับแนวความคิดประชาธิปไตยของนครรัฐเอเธนส์ ได้แก่ วิธีการจับสลาก การตรวจสอบผู้ได้รับเลือกหรือจับสลากให้ดำรงตำแหน่งต่างๆ การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งต่างๆ ต้องรายงานผลการปฏิบัติหน้าที่และระบบการจ่ายค่าตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่เพื่อส่วนรวม และสามารถอธิบายถึงวิวัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับการกำเนิดรัฐธรรมนูญยุคสมัยกรีกโบราณ ได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 วิวัฒนาการของแนวคิดเกี่ยวกับการกำเนิดรัฐธรรมนูญยุคสมัยกรีกโบราณ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแต่ละรัฐ

รัฐธรรมนูญ	สาระสำคัญ
รัฐธรรมนูญประเพณีนครรัฐสปาร์ตา	การปกครองภายในรัฐมีอำนาจการปกครองที่มี 3 สภา คือ สภาขุนนางผู้อาวุโส สภาบริหารที่ประกอบด้วยเอเฟอร์ (ephors) 5 คนที่ได้รับเลือกมาจากพลเมืองทั้งปวง และสภาพลเมืองซึ่งรวมถึงชาวสปาร์ตาที่มีอายุเกิน 30 ปี วิธีการปกครองแบบสปาร์ตาจึงมีความเป็นประชาธิปไตยอยู่ (ไชยันต์ ไชยพร, 2557: 11-18) แม้จะเป็นประชาธิปไตยที่จำกัดก็ตาม ในสภาพลเมืองมีหน้าที่ให้การเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบเกี่ยวกับปัญหาสำคัญของรัฐ แต่ก็แสดงความเห็นโดยการโห่ร้องมิใช่การลงคะแนนเสียง ทั้งสมาชิกสภาที่ไม่มีสิทธิอภิปรายในประเด็นต่าง ๆ จึงไม่เป็นที่ยึดแย้งกัน แต่กลับมีลักษณะที่ลงรอยกัน อันมีผลต่อชีวิตของชาวสปาร์ตาทั้งหลาย ชีวิตพลเมืองสปาร์ตา ถูกนำโดยรัฐตั้งแต่เกิดจนตายเพื่อสร้าง “นายทหารที่เข้มแข็งและมีระเบียบวินัยอย่างสูง”
รัฐธรรมนูญประเพณีของนครรัฐเอเธนส์	รัฐเอเธนส์ได้มีวิวัฒนาการการปกครอง เป็นสาธารณรัฐปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย โดยเจ้าหน้าที่ซึ่งเลือกมาจากพลเมือง 50,000 คน รูปการปกครองแบบประชาธิปไตยของเอเธนส์แตกต่างจากประชาธิปไตยที่เข้าใจใน

รัฐธรรมนูญ	สาระสำคัญ
	สมัยปัจจุบัน แต่ก็เป็นการปกครองที่ให้สิทธิเสรีภาพมากที่สุดในสมัยโบราณ (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2560: 16) พลเมืองแต่ละคนใช้สิทธิในระบอบประชาธิปไตยของตนโดยตรง ไม่ต้องเลือกผู้แทนเข้าไปใช้สิทธิดังกล่าว จำนวนพลเมืองมีสิทธิไม่มาก จึงไม่จำเป็นต้องมีผู้แทน พลเมืองทุกคนจะร่วมประชุมสภาราษฎรและถกเถียงในปัญหาต่างๆ ได้อย่างอิสระ การโต้กันในการประชุม อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างอาคารใหม่ วิธีการเกษตรแบบใหม่หรือการลงมตินำรัฐเข้าสู่สงคราม พลเมืองทุกคนมีสิทธิพูดและลงคะแนนเสียงเห็นด้วยหรือโต้แย้งญัตติใดๆ ด้วยตนเอง วิธีดังกล่าวเมื่อนำมาใช้กับรัฐปัจจุบันที่มีพลเมืองมากมายย่อมไม่เป็นผล ด้วยเหตุนี้ประชาธิปไตยปัจจุบันจึงดัดแปลงด้วยการเลือกผู้แทนขึ้นพูดและลงคะแนนเสียงในญัตติต่างๆ
รัฐธรรมนูญประเพณีของกรีกโบราณ	ได้มีการออกกฎหมายเพื่อแก้ปัญหาที่ได้กลายมาเป็นวิกฤตการณ์ของบ้านเมือง กล่าวคือ ปัญหาหนี้สินของชาวไร่ชาวนามีการปรับปรุงกฎหมายอาญา โดยมีการลงโทษอย่างรุนแรงแม้สำหรับกรณีความผิดเล็กน้อย ซึ่งเป็นการลงโทษที่หนักและเกินสมควรแก่เหตุ
รัฐธรรมนูญประเพณีของโซลอน	รัฐธรรมนูญประเพณีของโซลอนถูกฉีกขาดจากความขัดแย้งซึ่งเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ (สุขุม นวลสกุล และคณะ, 2539: 29) เมืองนี้ถูกแบ่งออกเป็นหลายฝ่าย เนื่องจากการแบ่งแยกทางภูมิศาสตร์ ในดินแดนของตนสำหรับพรรคของชาวเนินนิยมมากที่สุดในการบอบประชาธิปไตย ประชาชนในที่ราบนั้นนิยมระบอบกษัตริย์มากที่สุด ในขณะที่กลุ่มที่สามคือชาวชายฝั่งซึ่งชอบรูปแบบผสม ของรัฐธรรมนูญระหว่างอีกสองฉบับก่อให้เกิดการขัดขวางและป้องกันไม่ให้กลุ่มอื่นเข้ามามีอำนาจควบคุม

บทสรุป

แนวคิดอำนาจอธิปไตย รัฐธรรมนูญและระบอบประชาธิปไตยที่ดำรงอยู่ได้ข้ามยุคข้ามสมัยเป็นหนึ่งในข้อพิสูจน์ที่มีความชัดเจนว่ามันเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอยู่ในตัวของมันเอง (intrinsic value) ตั้งแต่คำอธิบายว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับระบอบการปกครองอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็ระบอบราชาธิปไตย ระบอบอภิชนาธิปไตยและระบอบทระราชย์ สามารถเห็นได้ชัดเจนในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงและการถ่ายโอนอำนาจภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยและกระบวนการประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่ได้ดำเนินไปอย่างสงบและสันติ (Peaceful transition of power) โดยปราศจากความ

.....
รุนแรงและการนองเลือด ระบอบประชาธิปไตยยังให้อำนาจและทางเลือกกับผู้ที่ปกครองในการเลือกผู้นำซึ่งอธิบายถึงความชอบธรรมในเรื่องที่มาและการได้มาของอำนาจด้วย ในขณะเดียวกันฝ่ายของผู้ที่ได้รับเลือกเองก็ต้องทำหน้าที่รับผิดชอบต่อผลประโยชน์ ตอบสนองความต้องการของประชาชนด้วยนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

- ไชยันต์ ไชยพร. (2557). *แนวคิดทางการเมืองและสังคม หน่วยที่ 2 แนวคิดทางการเมืองและสังคมของ อาริสโตเติล*. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2560). *ปรัชญาการเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นรพัชร เสางทอง. (2559). *ปรัชญาการเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). *กฎหมายมหาชนเล่ม1 วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายยุคต่างๆ*. พิมพ์ครั้งที่ 3., กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). *คำอธิบายกฎหมายมหาชนเล่ม1*. กรุงเทพฯ : นิติธรรม
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2539). *นิติปรัชญา*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบัติ อารังอัญวงศ์. (2539). *การเมือง แนวความคิดและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- สุกิจ ชัยมุสิก. (2554). *ทฤษฎีการเมืองและจริยศาสตร์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุขุม นวลสกุล และคณะ. (2539). *ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อมร รักษาสัตย์และคณะ. (2539). *ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่างการปกครองหลายประเทศ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Clade Leolercq. (1996). *Institutions politiques et droit constitutionnel*. 2nd edition, Paris : Litec.
- Rene David. (1978). *Les grands Systemes de droit Contemporain*. Paris : Dalloz,